

„Asi Vás překvapí, že Vám píše člověk, jehož neznáte a který si nepamatuje Vaše jméno,“ čte začátkem roku 1917 v dopisu, který má zásadně změnit její osamělý život, mladá knihovnice z ontarijského Carstairs. Náhlému zvratu, ohrožení nebo nutnosti přijmout novou životní roli čelí i další hrdinky knihy Alice Munroové. Příběhy lásky, kterou hledají, ztrácejí či znovu nalézají, i konfliktů spojených s temnějšími stránkami sexuality a mezilidských vztahů vůbec rozehrává autorka v nedávné i vzdálenější minulosti v důvěrně známém prostředí kanadského maloměsta, ale také méně obvyklých lokalitách Austrálie či Balkánu. Vliv náhody, nečekaného setkání, překvapivého odhalení či jen obyčejného plynutí času se v jejím mistrném podání proměňuje v dramata, ve kterých se všední životní události slévají v lidský osud uchvacující svou bohatostí, živostí a tajemností.

Držitelka Nobelovy ceny za literaturu

„Prózy Alice Munroové, to je nepřikrášlená a přitom stylisticky mistrně zvládnutá skutečnost, citlivě a pozorně prožitá až do krutých hloubek.“

Respekt

**Pa
se
ka**

ISBN 978-80-7432-834-3

**Pa
se
ka**

ALICE MUNROOVÁ
VEŘEJNÁ TAJEMSTVÍ

ALICE

MUNROOVÁ

VEŘEJNÁ

TAJEMSTVÍ

Alice Munroová (1931) pochází z Winghamu v kanadské provincii Ontario. Je autorkou čtrnácti souborů kratších próz a jednoho románu, českým čtenářům byla zatím představena knihami *Už dávno ti chci něco říct a jiné povídky* (č. Paseka 2003), *Nepřítel, přítel, ctitel, milenec, manžel* (č. Paseka 2009), *Útěk* (č. Paseka 2011), *Příliš mnoho štěstí* (č. Paseka 2013), *Drahý život* (č. Paseka 2014) a *Láska dobré ženy* (č. Paseka 2015). Munroová je trojnásobnou držitelkou kanadské Ceny generálního guvernéra, v roce 2009 byla za svou dosavadní literární tvorbu vyznamenána cenou Man Booker International Prize a v roce 2013 Nobelovou cenou.

Handwriting practice lines on the left side of the page, consisting of 30 horizontal wavy lines.

Handwriting practice lines on the right side of the page, consisting of 30 horizontal wavy lines.

ALICE

MUNROOVÁ

VEŘEJNÁ

TAJEMSTVÍ

Nakladatelství Paseka

Přeložila Zuzana Mayerová

OPEN SECRETS

Copyright © 1994 by Alice Munro

Translation © Zuzana Mayerová, 2017

ISBN 978-80-7432-834-3

ALICE

MUNROOVÁ

VEŘEJNÁ

TAJEMSTVÍ

Mým věrným přítelkyním –
Daphne a Deidre, Audrey, Sally, Julii,
Mildred, Ann a Ginger a Mary

MIMO SEBE

DOPISY

V jídelně Obchodního hotelu otevřela Louisa dopis, který jí přišel toho dne ze zámoří. K večeři měla jako obvykle maso s brambory a k tomu sklenku vína. Kromě ní bylo v jídelně jen několik obchodních cestujících a pak ještě místní zubař, který sem chodil pravidelně, protože byl vdovec. Zpočátku o ni projevoval jistý zájem, ale jednou poznamenal, že ještě neviděl, aby žena pila víno nebo nějaký silnější alkohol.

„To je pro zdraví,“ odpověděla mu vážně.

Bílé ubrusy se měnily jednou týdně a mezitím je chránilo voskované prostírání. V zimě místnost čpěla jeho pachem, jak ho obsluha otírala vlhkou utěrkou, a také pachem uhelného kouře z kotelny, šťávy z hovězího, oschlých brambor a cibule – ne zcela nepříjemné vůně pro člověka, který přišel z venku hladový a vymrzlý. Na každém stole stál malý stojánek s hnědou omáčkou, kečupem a sklenicí křenu.

Dopis byl adresován „Knihovnici Městské knihovny v Carstairs, Ontario“. Datován byl před šesti týdny – 4. ledna 1917.

Možná Vás překvapí, že Vám píše někdo, koho neznáte a kdo si ani nepamatuje Vaše jméno. Doufám, že jste pořád ta samá knihovnice, i když je to už dost dávno a Vy jste se mohla odstěhovat jinam.

Ležím v nemocnici, ale není to nic vážného. Ostatní kolem mě jsou na tom mnohem hůř, a já se snažím na to nemyslet a raději si představuji jiné věci, například jestli pořád ještě v knihovně pracujete. Pokud jste ta, kterou myslím, tak jste asi středně vysoká, vlastně spíš drobnější, a máte světle hnědé vlasy. Nastoupila jste

pár měsíců předtím, než jsem narukoval, a přišla jste po slečně Tamblynové, která v knihovně pracovala už v době, kdy jsem tam začal v devíti nebo desíti letech chodit. Za jejího působení byly knihy jen tak halabala poházené a běda, když ji člověk poprosil, aby mu pomohla něco najít. Byla to učiněná dračice. Když jste tam místo ní přišla Vy, byla to úžasná změna, jak jste roztříbila beletrii a odbornou literaturu, knihy o historii a cestopisy, taky všechny časopisy podle ročníků a nová čísla jste vystavila hned, jak přišla, a neschovávala si je vzadu tak dlouho, až všechny novinky docela zastaraly. Byl jsem Vám moc vděčný, ale nevěděl jsem, jak Vám to říct. Taky jsem se divil, odkud jste se tam vzala, taková vzdělaná osoba.

Já se jmenuji Jack Agnew a moji kartu máte v zásuvce. Poslední kniha, kterou jsem si půjčil, se mi moc líbila – H. G. Wells, Vývoj lidstva. Vychodil jsem dva ročníky střední školy a pak jsem začal pracovat pro Doudovy, tak jako většina místních. Do armády jsem nenastoupil hned v osmnácti, takže nejsem žádný hrdina. Jsem člověk, který si rád utváří na všechno svůj vlastní názor. V Carstairs ani jinde nemám žádné příbuzné kromě svého otce, Patricka Agnewa. I on pracuje u Doudových, ne v továrně, ale v domě jako zahradník. Je ještě větší samotář než já, a kdykoli má chvíli, chodí na ryby. Občas mu napíšu, ale pochybuju, že moje dopisy čte.

Po večeři se Louisa posadila u stolu v dámském salonku v prvním patře a začala psát odpověď.

Jsem moc ráda, že jste ocenil, jaký jsem udělala v knihovně pořádek, i když to nebylo nic výjimečného, jen moje běžná práce.

Určitě byste rád slyšel, co je nového doma, ale v tom Vám neposloužím, protože nejsem zdejší. Mluvím jen s lidmi v knihovně a v hotelu. Obchodní cestující tady v hotelu si většinou povídají jen o tom, jak jim jdou obchody (vcelku dobře, když mají dost zboží), pak také o nemocech a hlavně hodně o válce. Mezi lidmi

se vedou všelijaké řeči a šíří se spousty dohadů, které by Vám určitě byly k smíchu, kdyby to nebylo k pláči. Radši se o tom ani nechci rozepisovat, protože to bude určitě číst nějaký cenzor a musel by tenhle dopis roztrhat na kousky.

Ptal jste se, odkud jsem se tady vzala. Není na tom nic pozoruhodného. Moji rodiče už nežijí. Otec pracoval v obchodním domě Eaton's v Torontu v oddělení nábytku a po jeho smrti tam v oddělení látek pracovala i moje matka. Já sama jsem chvíli prodávala v knihupectví. Skoro by se dalo říct, že Eaton's byli takoví naši Doudovi. Vystudovala jsem Jarvisovo akademické gymnázium, jenže pak jsem onemocněla a dost dlouho jsem ležela v nemocnici. Teď už jsem v pořádku. Měla jsem tam spoustu času na čtení a mými oblíbenými autory jsou Thomas Hardy, o kterém se říká, že je pochmurný, ale já si myslím, že prostě píše o životě pravdivě –, a taky Willa Catherová. Náhodou jsem byla právě tady ve městě, když jsem se doslechla o smrti místní knihovnice, a napadlo mě, že tohle bude pro mě ta pravá práce.

Dnes jsem dostal Vaši odpověď – naštěstí včas, protože mě odsud mají propustit a nevím, jestli by ji za mnou poslali tam, kam půjdu. Jsem moc rád, že Vám můj dopis nepřipadal příliš hloupý.

Kdybyste náhodou potkala mého otce nebo nějakého jiného známého, nemusíte se zmiňovat o tom, že si píšeme. Nikomu do toho nic není a spousta lidí by se mi určitě smála, že si píšu s knihovnicí, tak jako se mi smáli už jen proto, že chodím do knihovny, tak proč jim dávat záminku?

Jsem moc rád, že mě odsud propustí. Mám veliké štěstí, zvláště když kolem sebe vidím všechny ty chudáky, co už nikdy nebudou chodit nebo se jim nevrátí zrak a po zbytek života se budou muset ukrývat před světem.

Ptala jste se, kde jsem v Carstairs bydlel. No, není to nic, čím bych se mohl chlubit. Jestli víte, kde je Vinegar Hill, tak když odamtud zabočíte na Flower Road, je to poslední dům po pravé straně, kdysi býval natřený na žluto. Můj otec pěstuje, nebo

aspoň pěstoval brambory. Rozvážel jsem je na vozíku po městě a za každou várku, kterou jsem prodal, jsem od něj dostal pěták.

Napsala jste mi o svých oblíbených spisovatelích. Jeden čas jsem měl rád Zane Greye, ale pak mě romány přestaly bavit a začal jsem číst knihy o historii a cestopisy. Vím, že někdy čtu knihy, na které nestačím, ale i tak z nich něco mám. Jako je třeba ta od H. G. Wellse nebo spisy Roberta Ingersolla o náboženství. Mám potom hodně o čem přemýšlet. Doufám, že jsem se Vás nedotkl, jestli jste hluboce věřící.

Jednou jsem přišel do knihovny v sobotu odpoledne, když jste zrovna otevírala a rozsvěcela, protože venku byla tma a pršelo. Byla jste celá zmoklá a neměla klobouk ani deštník, a měla jste úplně promáčené vlasy. Vyndala jste si sponky a nechala je rozpuštěné. Nebudete mě pokládat za příliš dotěrného, když se zeptám, jestli je máte pořád dlouhé, nebo jste se nechala ostříhat? Stála jste tehdy u topení a sušila si je nad ním, a kapky vody na radiátoru syčely jako olej na rozpálené pánvi. Seděl jsem u stolku a četl si v Illustrated London News článek o válce. Usmáli jsme se na sebe. (Rozhodně jsem nechtěl naznačit, že máte mastné vlasy, když jsem to napsal!)

Vlasy mám pořád dlouhé, i když si často říkám, že bych se chtěla ostříhat. Zatím jsem to neudělala, nevím, jestli z marnivosti nebo lenosti.

Nejsem hluboce věřící.

Vyšla jsem si na Vinegar Hill podívat se na Váš dům. Brambory vypadají dobře. Štěkal tam na mě německý ovčák – to je Váš?

Začíná být docela teplo. Řeka se rozvodnila, ale to se tady asi stává každé jaro. V hotelu voda zaplavila sklep a nějak se dostala až do rozvodu pitné vody, takže jsme si mohli zadarmo objednat pivo nebo zázvorovou limonádu. Ovšem jenom stálí nebo příležitostní hosté, kteří v hotelu bydlí. Dovedete si představit, že kolem toho byla spousta vtípkování.

Tak mě napadá, nechcete něco poslat?

Vlastně nic zvláštního nepotřebuji. Dostávám tabák a všelijaké drobnosti, které pro nás připravuje carstairský ženský spolek. Rád bych si přečetl nějaké knihy, o kterých jste se zmínila, ale pochybuji, že je tady seženu.

Nedávno tu jeden pacient zemřel na infarkt. Bylo kolem toho velké pozdvižení. Už jste slyšeli o tom chlapovi, co umřel na infarkt? Celé dny a noci se nemluvilo o ničem jiném. A všichni z toho měli legraci, což se zdá kruté, ale ono to opravdu bylo zvláštní. Nebylo ani žádné horko, ani se nedá říct, že by se něčeho lekl. (Ve skutečnosti se mu to stalo, když psal dopis, takže bych si asi měl dávat pozor.) Zemřelo tolik jiných před ním i po něm, buď je zastřelili nebo je roztrhala mina, ale on jediný se proslavil, protože umřel na infarkt. Pořád o tom všichni mluví, že kvůli tomu jel až sem a kolik to stálo armádu peněz.

Celé léto bylo takové sucho, že ve městě jezdil každý den kropící vůz, aby se na ulicích tolik neprášilo. Pokaždé kolem něj tancovalo hejno dětí. Měli jsme tu i novinku – vozík se zvonečkem, u kterého se prodávala zmrzlina, to si děti samozřejmě taky nemohly nechat ujít. Jezdil s ním ten člověk, co se mu stal v továrně úraz – určitě víte, koho myslím, jen já si teď nedokážu vybavit jeho jméno. Přišel o ruku v lokti. Můj pokoj v hotelu ve druhém patře byl hotová výheň. Často jsem se ještě o půlnoci procházela venku. Dělal to tak spousta lidí, někteří dokonce i v pyžamu. Připadala jsem si jako ve snu. V řece kupodivu pořád zbylo trochu vody, takže se dalo veslovat na lodičce, a pastor od metodistů si jednu neděli v srpnu na řeku opravdu vyjel a veřejně se modlil za déšť. Jenže v loďce byla díra a jemu nateklo do bot, a na konec se celá loďka potopila a on tam stál skoro až do pasu ve vodě. Náhoda, nebo nějaká zlomyslnost? Všichni pak říkali, že jeho modlitby byly vyslyšeny, jen ta voda přišla ze špatné strany.

Když se jdu projít, často chodívám kolem Doudových. Váš otec se o jejich trávníky i živé ploty stará moc hezky. Líbí se mi i jejich dům, vypadá tak originálně a vzdušně. Možná ale nemají

chládek ani tam, protože jednou pozdě večer jsem odtamtud slyšela matku a její holčičku jakoby zvenku, ze zahrady.

Napsal jsem Vám sice, že nic nepotřebuji, ale přece jenom bych chtěl jednu věc: Vaši fotografii. Doufám, že si o mně nebudete myslet nic špatného, že Vás o ni žádám. Možná jste s někým zasnoubená nebo máte tady někde milého, kterému píšete dopisy tak jako mně. Jste hezčí než většina obyčejných děvčat, a vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby se o Vás ucházel nějaký důstojník. Teď už jsem to ale napsal a nemůžu to vzít zpátky, takže nechám na Vás, abyste si o mně myslela, co chcete.

Louise bylo pětadvacet a byla už jednou zamilovaná, do lékaře, s nímž se seznámila v sanatoriu. Ten její lásku nakonec opětoval, což ho stálo místo. Nějakou dobu se trápila pochybnostmi, jestli byl opravdu nucen ze sanatoria odejít nebo odešel z vlastní vůle, když ho jejich vztah omrzela. Byl ženatý a měl děti. I tenkrát sehrály svou roli dopisy. Psali si dál i po jeho odchodu, a pak si vyměnili ještě jeden nebo dva dopisy i po tom, co Louisu propustili. Nakonec ho požádala, aby jí už nepsal, a on poslechl. Jenže bez jeho dopisů to nemohla v Torontu vydržet, a tak si našla zaměstnání jako obchodní cestující. Stačilo jí jedno zklamání týdně, když se vrátila v pátek nebo v sobotu navečer domů. Její poslední dopis byl plný rozhodnosti a stoického klidu a ona sama si připadala jako hrdinka v milostné tragédii, když tak s kufrý plnými vzorků putovala po celé zemi a trmácela se nahoru a dolů po schodech malých hotýlků, mluvila o poslední pařížské módě a vychvalovala okouzlující klobouky, než si pak večer o samotě dopřála sklenku vína. Kdyby o tom musela s někým mluvit, odbyla by takovou představu jako něco směšného a nepatřičného. Prohlásila by, že láska je jen sázka do loterie, podvod a faleš, a v podstatě tomu věřila. Přesto se při pomyšlení na ni neubránila jistému rozechvění a neklidu, zmatku v hlavě a neodbytnému vědomí, že opět podléhá.

Nechala se vyfotografovat. Věděla přesně, jak by měl ten snímek vypadat. Líbilo by se jí, kdyby na něm byla v jednoduché bílé blůzce s otevřeným výstřihem se šňůrkou, jaké nosívaly venkovská děvčata. Žádnou takovou ale neměla a popravdě řečeno je vídala jenom ve filmech. Také by si ráda rozpustila vlasy. Anebo kdyby si je musela vyčesat nahoru, chtěla by je mít svázané jen velmi volně a obtočené šňůrou perel.

Místo toho měla na sobě svou obyčejnou halenku z modrého hedvábí a účes jako obvykle. Připadala si na fotografii bledá, s očima hluboko zapadlými v důlcích. A tvářila se přísněji a nevlídněji, než zamýšlela. Přesto ji poslala.

Nejsem zasnoubená a nemám žádného milého. Kdysi jsem byla zamilovaná, ale museli jsme se rozejít. Byla jsem kvůli tomu nešťastná, ale věděla jsem, že to musím vydržet, a teď vím, že to tak bylo pro nás oba nejlepší.

Snažila se pochopitelně vybavit, jak by mohl vypadat. Nevzpomínala si, že by si někdy nad topením sušila rozpuštěné vlasy, jak psal, nebo že by se usmála na neznámého mladého muže, když na radiátoru zasyčely kapky vody. Možná si to všechno jen vysnil, nejspíš ano.

Začala sledovat válečné zprávy podrobněji. Přestala se jim vědomě vyhýbat. Šla po ulici a myslela na to, že má hlavu plnou stejných vzrušujících a znepokojivých informací jako všichni ostatní. Saint-Quentin, Arras, Montdidier, Amiens a pak nějaká bitva na řece Sommě, kde už se určitě kdysi jedna odehrála, nebo ne? Rozložila si na stole válečné mapy, které vycházely jako dvojstrany v časopisech. Prohlížela si barevnými čarami znázorněný německý postup na Marně, první americký útok u Château-Thierry. Dívala se na hnědou kresbu koně vzpínajícího se při náletu, na vojáky kdesi ve východní Africe, jak pijí z kokosových skořápek, na zástup německých zajatců s ovázanými hlavami a údy a se zatrpklými výrazy v bledých obličejích.

Cítila teď to, co všichni ostatní – trvalý strach a nejistotu a současně s tím i neodolatelné vzrušení. Aspoň na chvíli se mohla odpoutat od svého momentálního života a vnímat, jak se za jeho zdmi bortí svět.

Jsem rád, že nemáte žádného milého, i když si uvědomuji, jak je to ode mě sobecké. Nepředpokládám, že bychom se my dva mohli ještě někdy setkat. Ne snad že bych měl nějaký sen o tom, co se v budoucnu stane, nebo že bych byl pesimista a vždycky myslel jen na to nejhorší. Prostě se mi to zdá jako nejpravděpodobnější, i když se tím netrápím a snažím se přežít, jak nejlíp umím. To neříkám proto, abyste se o mě bála nebo mě litovala, ale na vysvětlenou, že jen díky pomyšlení, že se do Carstairs už nikdy nevrátím, dokážu psát tak, jak píšu. Tak nějak si asi musí připadat nemocný v horečce. Proto Vám teď chci napsat, že Vás miluji. V duchu si Vás představuji, jak stojíte v knihovně na schůdkách a ukládáte nahoru do police knihu, a já k Vám přistoupím, obejmou Vás v pase a chci Vám pomoci dolů, a Vy se v mé náruči obřátíte, jako bychom si ve všem dokonale rozuměli.

Ženy a dívky pracující pro Červený kříž se scházely každé úterý odpoledne v zasedací síni městské rady, na druhém konci chodby od knihovny. Když se někdy knihovna na pár minut vyprázdnila, prošla Louisa chodbou a vešla do místnosti plné žen. Rozhodla se, že uplete šálu. V sanatoriu se naučila základům pletení, ale nikdy nepochopila, nebo už to zapomněla, nahazování a ubírání ok.

Starší ženy se pilně věnovaly balení krabic nebo stříhání a skládání ob vazů z velkých plachet silné bavlny, které měly rozložené na stolech. U dveří ale spousta děvčat jen tak popíjela čaj a jedla žemle. Jedna držela na zvednutých pažích přadenou vlnu a druhá ji navíjela do klubka.

Louisa jim řekla, co by se potřebovala naučit.

„Co vlastně chcete plést?“ zeptala se jí jedna z dívek se zbytkem země v puse.

Louisa odpověděla, že šálu. Pro vojáka na frontě.

„Tak to budete potřebovat erární vlnu,“ prohlásila jiná dívka vlídněji a seskočila ze stolu. Přinesla několik klubíček hnědé vlny, vytáhla z tašky pár jehlic a řekla Louise, že si je může nechat.

„Já vám to nahodím,“ nabídla se. „Šály se pletou na jednotnou šířku.“

Kolem se shromáždily ostatní dívky a začaly si Louisinu pomoci, která se jmenovala Corrie, všelijak dobírat a říkat jí, že to dělá celé špatně.

„Nepovídejte! Opravdu?“ bránila se. „A jak by se vám líbilo dostat pletacím drátem do oka, co? To je pro vašeho přítele?“ obrátila se soucitně k Louise. „Slouží v zámoří?“

„Ano,“ přisvědčila Louisa. Samozřejmě ji všechny pokládaly za starou pannu, a buď se jí posmívaly nebo ji litovaly, podle toho, jestli chtěly vypadat laskavě nebo otrle.

„Tak si na tom dejte záležet,“ řekla první dívka, když dojedla žemli. „Dejte si na tom záležet, aby mu nebyla zima!“

Jednou z těch dívek byla i Grace Horneová. Bylo jí devatenáct a v nitru byla plachá, ačkoli navenek vypadala rozhodně; měla široký obličej s pevně sevřenými úzkými rty, hnědé vlasy s krátkou ofinou a žensky vyspělé tělo. S Jackem Agnewem se před jeho odjezdem do zámoří zasnoubili, ale dohodli se, že o tom nikomu neřeknou.

ŠPANĚLSKÁ CHŘIPKA

Louisa se spřátelila s několika obchodními cestujícími, kteří v hotelu pravidelně bydleli. Jedním z nich byl Jim Frarey, který prodával psací stroje a kancelářské potřeby a také knihy a papírnické zboží. Byl to podsaditý, asi pětáctýřicetiletý chlapík

s kulatými zády a světlými vlasy. Člověk by si při pohledu na něj řekl, že bude obchodovat s něčím těžším a pro mužský svět důležitějším, například se zemědělským náradím.

Jim Frarey objížděl drobné prodejce i během epidemie španělské chřipky, třebaže tou dobou nebylo nikdy jisté, jestli vůbec budou mít obchody otevřeno. Občas byly zavřené i hotely, stejně jako školy a biografy a dokonce – což už pokládal za vrchol – i kostely.

„Měli by se stydět, zbabělci,“ stěžoval si Louise. „K čemu je dobré sedět doma a čekat, až to na nás padne? Vy jste přece knihovnu nezavřela, že ne?“

Louisa odpověděla, že jen když byla sama nemocná. Ani ne za týden už byla v pořádku, třebaže i ona musela do nemocnice. V hotelu jí nedovolili zůstat.

„Zbabělci,“ opakoval. „Když vás to má dostat, tak vás to dostane. Nemám pravdu?“

Povídali si o tom, jak v nemocnicích epidemii nezvládají, protože umírají i doktoři a zdravotní sestry, mluvili o smutném pohledu na neustávající pohřební průvody. Jim Frarey bydlel v Torontu v ulici, kde se nacházela pobočka pohřební služby. Vyprávěl jí, že se tam dosud jezdí s černými koňmi a černým kočárem se vši parádou, když je třeba vypravit pohřeb nějaké osobnosti, která si zaslouží trochu té pompy.

„Jezdili ve dne v noci,“ prohlásil. „Ve dne v noci.“ Pozvedl sklenici. „Takže na zdraví. Vy ale vypadáte dobře.“

Vlastně byl toho mínění, že vypadá líp než kdy dřív. Možná si začala malovat rty. Louisa měla světlou pleť a tváře obvykle našedle bledé, bez barvy. Poslední dobou si dávala trochu víc záležet na tom, jak se obléká, a chovala se přátelštěji. Dřív bývala dost nevyzpytatelná a náladová, jak se jí zrovna hodilo. Teď dokonce pila i whisky, třebaže ji odmítala neředenou. Předtím se spokojila se sklenkou vína. Napadlo ho, jestli za tu proměnu může nějaký přítel. Možná za to, že se snaží vypadat atraktivněji, ale sotva už za všechny další nové zájmy, které u ní nepochybně

pozoroval. Pravděpodobněji to bylo tím, že si uvědomila, jak jí ubíhá čas a jak vinou války drasticky prořídly řady potenciálních manželů. To s každou ženou zamává. I tak byla chytřejší, příjemnější a hezčí než většina vdaných žen. Proč vlastně takhle dopadla? Někdy je to prostě smůla. Špatný odhad v době, kdy na tom záleží. Nebo byla kdysi zbytečně náročná a sebevědomá, takže se muži v její společnosti cítili nesví?

„No, život jde dál, to se nedá nic dělat,“ poznamenal. „Udělala jste dobře, že jste knihovnu nezavřela.“

To bylo počátkem zimy roku 1919, kdy chřipka udeřila znovu poté, co si všichni mysleli, že už mají nejhorší za sebou. Skoro to vypadalo, že zůstali v hotelu sami. Bylo teprve devět večer, ale majitel už si šel lehnout. Jeho manželku odvezli s chřipkou do nemocnice. Jim Frarey přinesl z baru láhev whisky – bar byl v obavách před nákazou pro veřejnost zavřený – a posadili se společně v jídelně ke stolu u okna. Za sklem se vznášela zimní mlha. Sotva dohlédli na reflektory několika osamělých automobilů opatrně projíždějících po mostě.

„Tenkrát nešlo o princip,“ řekla Louisa, „že jsem knihovnu nezavřela. Možná vás to překvapí, ale měla jsem k tomu osobní důvody.“

Zasmála se a slíbila, že mu ten podivný příběh vypoví. „Ta whisky mi nějak rozvázala jazyk,“ dodala.

„Nebojte se, já neroznáším klepy,“ ujistil ji.

Znovu se zasmála a pak se na něj přísně zadívala a řekla, že když o sobě někdo něco takového tvrdí, téměř vždycky je tomu naopak. To samé, když se lidé dušují, že nikomu nic neprozradí.

„Klidně o tom mluvte, kdekoli a s kýmkoli chcete, pokud nebudete nikoho jmenovat a nebudete o tom mluvit tady,“ navázala. „V tom na vás spoléhám. I když momentálně na tom zas až tolik nesejde. Až vystřízlivím, možná změním názor. Je to velmi poučný příběh. Je na něm krásně vidět, jak se ženy doveudou chovat hloupě. Na to vy určitě řeknete, že to není nic nového, že se to vidí každý den.“

Pak mu vyprávěla, jak začala dostávat ze zámoří dopisy od vojáka, který si ji pamatoval z doby, kdy chodíval do knihovny. Ona se na něj nepamatovala. Přesto mu na první dopis vlídně odpověděla a posléze se mezi nimi rozvinula korespondence. Napsal jí, kde tady bydlel, a ona se šla na dům podívat, aby mu mohla napsat, jak to tam vypadá. Psal jí o knihách, které četl, a ona mu odpovídala v podobném duchu. Zkrátka, pokaždé napsali něco o sobě a postupně v nich začaly sílit určité city. Z jeho strany dřív, aspoň pokud jde o jejich vyjádření. Ona se držela zpátky, nechtěla se chovat pošetile. Zpočátku se v duchu hájila, že je to od ní jen projev laskavosti. A později ho nechtěla odmítnout, aby si nepřipadal trapně. Požádal ji o fotografii. Šla k fotografovi, a přestože se jí snímek nelíbil, poslala mu ho. Zeptal se jí, jestli má milého, a ona mu popravdě odpověděla, že ne. Sám jí svou fotografii neposlal a ona ji po něm nechtěla, i když byla samozřejmě zvědavá, jak vypadá. Určitě by pro něj nebylo snadné opatřit si ji uprostřed války. Navíc nechtěla vypadat jako jedna z těch žen, co ochladnou k člověku, který nevyhovuje zjevem jejich požadavkům.

Napsal jí, že vlastně nepočítá s tím, že by se vrátil domů. Psal, že se zdaleka tolik nebojí smrti jako toho, že by mohl skončit jako ti chudáci, které viděl, když ležel raněný v nemocnici. Nerozepisoval se o žádných podrobnostech, ale usoudila, že myslí případy, o nichž se teprve začínali dozvídat – lidská torza bez údů, slepce, mrzáky zohavené popáleninami. Nenaříkal si na osud, nic takového nechtěl naznačit. Jenom zkrátka počítal s tím, že zemře, a dával přednost smrti před některými jinými možnostmi, a protože o tom přemýšlel, tak jí o tom psal, jak o tom muži v podobné situaci svým dívkám píše.

Když válka skončila, nějakou dobu o něm neměla žádné zprávy. Každý den čekala dopis, ale nic nepřicházelo. Vůbec nic. Začala se bát, jestli není jedním z těch nešťastníků, kteří zahynuli v úplně posledním týdnu, dnu nebo dokonce poslední hodině války. Každý týden četla místní noviny, kde dokonce ještě

po Novém roce otiskovali jména nových padlých, ale jeho mezi nimi nenašla. Pak začali tisknout i jména vojáků vracejících se domů, občas i s fotografií a krátkou zprávou o shledání s rodinou. Když se jich vracelo hodně najednou, nebylo na nová jména tolik místa. A pak jednou jeho jméno objevila, mezi dalšími v seznamu. Nepadl v boji, ani nebyl raněn – vracel se do Carstairs, možná tady už dokonce byl.

Bylo to právě v době, kdy se rozhodla, že knihovnu nezavře ani během chřipkové epidemie. Každý den čekala, že se objeví, každý den se na to připravovala. Neděle byly k nepřežití. Když vcházela do budovy radnice, nedokázala se ubránit pocitu, že tam možná stojí a opřený o zeď na ni čeká. Někdy byl ten pocit tak silný, že v každém stínu viděla mužskou postavu. Teď už chápala, proč někteří lidé věří, že spatřili ducha. Kdykoli se otevřely dveře, počítala s tím, že mu pohlédne do tváře. Občas se v duchu zařekla, že nezvedne zrak, dokud nenapočítá do deseti. V té době chodilo kvůli chřipce do knihovny málo lidí. Zaměstnávala se různou prací, přerovnávala věci, jinak by se z toho zbláznila. Zvykla si zamykat pět nebo deset minut po zavírací době. Představovala si, že třeba stojí na druhé straně ulice na schodech před poštou a sleduje ji, protože se ostýchá k ní přistoupit. Samozřejmě si dělala starosti, jestli ho také nesklátila chřipka, a vyhledávala v hovoru zprávy o nových nemocných. Jeho jméno však nikdy nezaznělo.

V té době úplně přestala číst. Obálky knih jí připomínaly rakve, buď prosté nebo nazdobené, a jejich obsah jen mrtvý prach.

Nepochybně ji omlouvá, že po všech těch dopisech opravdu ani ve snu nepředpokládala, že by za ní nepřišel, že by se k ní vůbec nepřihlásil. Že by nikdy nepřekročil její práh, po všech těch vzletných slibech? Za oknem mýjely pohřební průvody a ona jim nevěnovala pozornost, protože v žádném nevezli jeho. Dokonce i když ležela v nemocnici, nemyslela na nic jiného, než že se musí co nejdřív uzdravit, že nesmí zůstat v posteli, aby nenašel dveře knihovny zamčené. Donutila se vstát a odpotácela

se do práce. Jednoho letního odpoledne pak rovnala na polici poslední vydání místních novin, když na ni jeho jméno vyskočilo jako přízrak z horečnatého snu.

Přečetla si oznámení o jeho sňatku se slečnou Grace Horneovou. Žádnou dívku toho jména neznala. Do knihovny nechodila.

Nevěsta měla šaty z béžového hedvábného krepdešinu s hnědými a krémovými paspulkami a na hlavě béžový slaměný klobouk s hnědými sametovými stuhami.

Fotografie u oznámení nebyla. Hnědé a krémové paspulkky. Tak skončil, jak se ostatně dalo čekat, její milostný román.

Jenže pak, před několika týdny v sobotu večer, když už všichni z knihovny odešli a ona zamkla a postupně zhasínala světla, našla na svém stolku lísteček s několika slovy. *Než jsem odjel za moře, byl jsem zasnoubený.* Žádné jméno, ani jeho, ani její. Zpod psací podložky vykukoval růžek její fotografie.

Takže ten večer v knihovně byl. Bylo tam docela rušno, často musela od stolku odejít, aby někomu našla knihu, urovnala na polici noviny nebo zařadila vrácené svazky na police. A on tam přitom byl, díval se na ni a využil její chvilkové nepozornosti. Nepřistoupil k ní a nedal se jí poznat.

Než jsem odjel za moře, byl jsem zasnoubený.

„Myslíte si, že to všechno měl být jenom nějaký hloupý žert?“ zeptala se Jima Frareyho. „Myslíte, že by někdo dokázal něco tak ďábelského?“

„Podle mých zkušeností si na podobné triky mnohem častěji potrpí ženy. Ne, ne. Nic takového v tom rozhodně nehledejte. Mnohem pravděpodobněji to myslel upřímně. Zkrátka byl tehdy nějak mimo sebe. Tak se mi to aspoň jeví. Než odjel, byl tady zasnoubený, nepředpokládal, že se vrátí domů živý a zdravý, ale nakonec se vrátil. A tady na něj čekala snoubenka – co jiného mohl dělat?“

„Ano, jistě, co jiného,“ přisvědčila.

„Ukousl si trochu velké sousto.“

„Ano, to je přesně ono!“ souhlasila. „A já jsem mu na to z čiré ješitnosti skočila, a dobře mi tak!“ Oči se jí leskly a tvářila se, jako by to myslela žertem. „Nemyslíte si, že když si mě potom pořádně prohlédl, tak si řekl, že originál je ještě mnohem horší než ta špatná fotka, a radši utekl?“

„Vůbec ne!“ ujistil ji Jim Frarey. „A vy se nesmíte takhle podceňovat.“

„Nechtěla bych, abyste si o mně myslel, že jsem úplně hloupá,“ řekla. „Nejsem tak hloupá a nezkušená, jak se vám může zdát.“

„Já vás za hloupou rozhodně nepovažuji.“

„Takže za nezkušenou?“

Takhle to probíhá vždycky, napadlo ho. Jakmile se ženy rozpovídají o sobě, nevědí, kdy přestat. Alkohol s nimi dělá divy, všechny zábrany hodí za hlavu.

Už dřív se mu svěřila, že nějaký čas pobývala v sanatoriu. Teď se přiznala, že se tam zamilovala do jednoho lékaře. Sanatorium se nacházelo uprostřed příjemné krajiny hamiltonského okresu a oni se spolu procházeli po cestičkách lemovaných živými ploty. Na vápencových terasách a různých chráněných místech se tam dařilo rostlinám, které nejsou v Ontariu běžně k vidění – azalkám, rododendronům, magnoliím. Doktor se trochu vyznal v botanice a vyložil jí, že se jedná o takzvanou karolínskou vegetaci. Dost odlišnou od místní květeny – bohatší a svěžejší a jsou tu i lesíky se starými stezkami a nádhernými stromy, dodal. Tulipánovníky.

„Tulipánovníky?“ podivil se Jim Frarey. „To na nich rostou tulipány?“

„Ne, ne, říká se jim tak proto, že mají listy ve tvaru tulipánů!“

Vyzývavě se zasmála a pak se hryzla do rtu. Využil příležitosti a opakoval: „Stromy, na kterých rostou tulipány!“ a ona opět nesouhlasila, ne, jen listy se podobají květům tulipánů, ne ne, nic takového jsem neřekla, přestaňte s tím přece! A tak se posunuli do fáze opatrného oťukávání – což on uměl velmi

dobře a jen doufal, že ona to umí taky – spočívajícího ve výměně drobných vzájemných pozorností, poloironických náznaků, narůstání lascivních nadějí a osudné laskavosti.

„Máme to tu sami pro sebe,“ řekl. „To se nám ještě nestalo, vidíte? A možná už nikdy nestane.“

Dovolila mu, aby ji vzal za ruce a pomohl jí vstát. Vyvedl ji z jídelny a na odchodu zhasl světla. Stoupali společně po schodech, po nichž tak často kráčeli každý sám. Kolem obrázku psa u hrobu svého pána, krojované venkovanky na louce, starého krále s vypoulenýma očima a výrazem požitkářského uspokojení.

„Jdu nocí temnou, mlhavou a v srdci cítím strach,“ pobrukoval si Jim Frarey cestou do schodů. Dlaň přitom tiskl sebejistě na Louisina záda. „Jenom klid, jenom klid,“ řekl a nasměroval ji kolem ohybu zábradlí na odpočívadle. A když došli k úzkému schodišti do druhého patra, prohlásil: „Ještě nikdy jsem nebyl tady nahoře, tak blízko nebesům!“

Později v noci si na závěr zhluboka vydechl a už z polospánku si postěžoval: „Louiso, Louiso, proč jsi mi neřekla, jak je to doopravdy?“

„Řekla jsem ti všechno,“ odpověděla mu rozechvěle, tiše.

„V tom případě jsem to špatně pochopil,“ řekl. „Nenapadlo mě, že to bude pro tebe tak důležité.“

Odpověděla, že není. Teď, když na sobě neměla jeho tíhu a mohla se pohnout, zmocnil se jí pocit, jako by se otáčela kolem dokola a nemohla se zastavit, jako by se matrace proměnila v dětskou káču a unášela ji někam daleko. Pokusila se svést kapičky krve na prostěradle na měsíčky, ale v přehnané snaze o nenucenost nedokázala sestavit souvislou větu.

NEHODY

Chvilí před polednem přišel Arthur domů z továrny a už ve dveřích volal: „Jděte mi z cesty, dokud se neumyju! V továrně se stala nehoda!“ Nikdo mu neodpověděl. Hospodyně paní Feareová

v kuchyni hlasitě mluvila do telefonu, takže ho nemohla slyšet, a dcera byla pochopitelně ve škole. Umyl se, nacpal všechno oblečení do pytle na špinavé prádlo a pak celou koupelnu vydrhnul. Jako vrah. Potom znovu vyšel ven, čistý, dokonce i vlasy měl umyté a pečlivě ulízané, a odjel do domu, kde ten muž bydlel. Ještě v továrně se musel zeptat, kde to je. Domníval se, že bydlí na Vinegar Hill, ale řekli mu, že ne, tam žije jeho otec; ten mladý bydlí s manželkou na opačném konci města, kde bývala před válkou sušárna jablek.

Dorazil ke dvěma cihlovým domkům stojícím u sebe a podle instrukcí zamířil nalevo. I kdyby mu nikdo nic neřekl, nemohl se zmýlit. Zpráva už ho předešla. Dveře byly otevřené a na dvorku postávaly malé děti, které ještě nechodily do školy. V dětském autíčku seděla holčička, auto se nehýbalo, jen mu překáželo v cestě. Obešel ji. V tu chvíli ho oslovila starší dívka a zdvořile ho upozornila:

„To je ta, co jí umřel táta. Je mrtvý!“

Z předního pokoje vyšla žena s náručí plnou záclon a předala je druhé ženě, stojící v chodbě. Ta byla šedovlasá a tvářila se nešťastně. Chyběly jí horní zuby. Pravděpodobně nenosila doma protézu, bylo to pohodlnější. Žena, která jí podala záclony, byla mladá a statná, s čistou pletí.

„Řekněte jí, ať na ty štafle neleze,“ obrátila se šedovlasá žena k Arthurovi. „Ještě si zláme vaz. Vzala si do hlavy, že musíme všechno vyprat. Vy jste z pohřebního ústavu? Ach, božíčku, promiňte! Vy jste přece pan Doud. Grace, pojď sem! Grace! Je tady pan Doud!“

„Jen ji nechte,“ řekl Arthur.

„Umínla si, že všechny záclony vypere a zase do zítřka pověsí, protože chce mít rakev vystavenou v předním pokoji. Je to moje dcera. Vůbec si nedá říct.“

„Ona se uklidní,“ pravil vážný, soucitně se tvářící muž s kolárkem, který vyšel ze zadní části domu. Kněz. Podle vzezření nepatřil k žádné církvi, kterou Arthur znal. Byl

z baptistické? Letniční? Plymouthských bratří? V ruce držel šálek s čajem.

Objevila se další žena a popadla hromadu záclon.

„Už máme jednu plnou pračku,“ řekla. „A když je takhle hezky, uschnou za chvíli. Hlavně ať se nám tu nepletou ty děti.“

Kněz musel ustoupit stranou a zvednout šálek vysoko do vzduchu, aby se ženě s plnou náručí vyhnul. „Nenabídnete tady panu Doudovi šálek čaje?“ navrhl.

Arthur se rychle ozval: „Ne, ne, to není třeba.“

„Pohřební výlohy,“ obrátil se k šedovlasé ženě. „Kdybyste jí vysvětlila –“

„Lillian se počůrala!“ oznámila vítězoslavně holčička ve dveřích. „Paní Agnewová! Lillian se počůrala!“

„Jistě, jistě,“ řekl kněz. „Určitě vám budou velmi vděčné.“

„Zaplatím místo i náhrobek, všechno,“ dodal Arthur. „Postarejte se, prosím, aby to pochopily. Náhrobek i s nápisem, jaký budou chtít.“

Šedovlasá žena vyšla na dvorek. Po chvíli se vrátila a nesla na ruce plačící děcko. „Ovečka malá,“ chlácholila holčičku. „Zakázali jí chodit do domu, tak kam měla jít? Co mohla dělat, než to pustit do gatek?“

Mladší žena vyšla na zápraží a vlekla za sebou koberec.

„Chci ho pověsit na šňůru a vyklepat,“ oznámila.

„Grace, tady pan Doud ti přišel vyjádřit soustrast,“ oslovil ji kněz.

„A zeptat se, jestli pro vás můžu něco udělat,“ dodal Arthur.

Šedovlasá žena zamířila s počuranou holčičkou nahoru do schodů a pár dalších dětí jí šlo v patách.

Grace je zahlédla.

„Ne ne, tam nesmíte! Upalujte zase ven!“

„My tam máme mámu.“

„Já vím, ale vaše máma tam má nějakou práci a nepotřebuje, abyste ji otravovali. Přišla mi pomoci. Vy nevíte, že Lillian umřel táta?“

„Můžu pro vás něco udělat?“ znovu se nabídl Arthur a doufal, že se bude moct vzdálit.

Grace se na něj zadívala s otevřenou pusou. Domem se neslo vrčení pračky.

„Jo, můžete,“ řekla. „Počkejte tady.“

„Je z toho špatná,“ řekl kněz. „Rozhodně to nemyslí nezdvořile.“

Grace se vrátila s náručí knih.

„Tumáte,“ řekla. „Měl je vypůjčené z knihovny. Nechci za ně platit nějakou pokutu. Chodil tam každou sobotu večer, takže nejspíš by je měl zítra vrátit. Nechtěla bych kvůli tomu mít nepříjemnosti.“

„Já to zařídím,“ ujistil ji Arthur. „S radostí.“

„Prostě bych kvůli tomu nechtěla mít nepříjemnosti.“

„Pan Doud mluvil o tom, že se postará o pohřeb,“ připomněl jí kněz vlídně. „I o náhrobek. A co na něj budete chtít napsat.“

„Hm, asi nic zvláštního,“ prohlásila Grace.

V pátek došlo na pile v Doudově továrně k tragickému neštěstí. Dělník Jack Agnew, když se natahoval pod hnací hřídel pily na dřevo, nešťastnou náhodou zachytil rukávem o stavěcí šroub na rotující přírubě, a byl za paži až po rameno vtažen do stroje, následkem čehož hlavou dopadl na téměř stopu veliký pilový kotouč. Pila přitom prošla od nešťastníkovy levého ucha skrze krk a oddělila tak hlavu od těla. Smrt nastala prakticky okamžitě. Nepromluvil ani nevykřikl, takže na strašlivé neštěstí upozornil spolupracovníky až hrůzný příval krve, která zalila vše kolem.

Zpráva vyšla v novinách ještě jednou o týden později pro ty, kdo snad o nehodě neslyšeli nebo chtěli další výtisk, aby ho mohli poslat přátelům či příbuzným, kteří ve městě nežili (zejména těm, kteří v Carstairs kdysi bydleli a pak se odstěhovali). Noviny také otiskly dlouhou reportáž z velkolepého pohřbu, kterého se zúčastnili i lidé z okolních měst a dokonce i ze vzdáleného Walley. Přijeli auty i vlakem, někteří kočáry nebo na koni.

Jacka Agnewa sice za jeho života neznali, ale jak psaly noviny, chtěli uctít jeho neobyčejnou a tragickou smrt. Ten den měly všechny obchody v Carstairs odpoledne na dvě hodiny zavřeno. Otevřený zůstal jen hotel, a i ten pouze proto, že se smuteční hosté potřebovali někde najíst a napít.

Po zemřelém zůstala manželka Grace a čtyřletá dcera Lillian. Bojoval statečně ve světové válce, pouze jednou byl raněn, naštěstí ne vážně. Řada přítomných se shodla na tom, jaká je to ironie.

To, že noviny opomněly uvést mezi pozůstalými i otce, nebylo úmyslné. Redaktor nepocházel z Carstairs a dozvěděl se o něm příliš pozdě.

Otec sám si na opomenutí nestěžoval. V den pohřbu, kdy bylo venku mimořádně hezky, se vydal za město, jako to dělával i v jiné dny, kdy nepracoval pro Doudovy. Na hlavě měl plstěný klobouk a na sobě dlouhý kabát, který mu posloužil jako příkrývka, když se rozhodl na chvíli si zdřímnout. Holínky mu na nohou přidržovaly gumičky od zavařovaček. Vypravil se na ryby. Sezóna sice ještě nezačala, ale byl vždycky trochu napřed. Rybařil od časného jara až do začátku léta a živil se tím, co chytil a pak si usmažil. V křoví u řeky měl schovanou pánev a hrnec. V hrnci si vařil kukuřici, kterou si na podzim natrhal na poli, a chodil i na planá jablka a dozrávající vinné hrozny. Byl zcela přičetný, jen nerad mluvil s lidmi. V týdnech po synově smrti se rozhovorům s lidmi nemohl tak docela vyhnout, ale každou rozmluvu hned v zárodku utnul.

„Měl si dávat ve fabrice pozor.“

Toho dne potkal za městem ještě dalšího člověka, který se pohřbu také nezúčastnil. Ženu. Nepokusila se s ním dát do řeči a popravdě řečeno vypadala ve své samotě podobně nesmiřitelná jako on, když dlouhými ráznými kroky divoce rozrážela vzduch.

Továrna na piana, která původně vyráběla harmonia, se rozkládala na západním předměstí, kde tvořila cosi jako středověké městské hradby. Stály tu dvě dlouhé haly, které odpovídaly

vnitřnímu a vnějšímu valu, spojené zastřešeným mostem, kde se nacházely kanceláře ředitelství. Směrem k městu a ulicím s domky dělníků pak pokračovaly různé kůlny a také pila, sklad dřeva a dílny. Tovární píšťala mnohým určovala čas a prvním hvizdem hlasitě oznamovala, že mají v šest hodin vstát, dalším je v sedm svolávala do práce, ve dvanáct propustila na oběd, v jednu opět přivolávala zpátky ke strojům a v půl šesté jim konečně dovolila odložit nástroje a vydat se domů.

Pod sklem vedle píchaček byl vyvěšený pracovní řád. První dvě zásady zněly:

ZA KAŽDOU MINUTU POZDNÍHO PŘÍCHODU BUDE PRACOVNÍKOVI STRŽEN PLAT ZA PATNÁCT MINUT. DBEJTE NA DOCHVILNOST.

BEZPEČÍ PŘEDEVŠÍM. DÁVEJTE POZOR, CO DĚLÁTE A CO DĚLÁ PRACOVNÍK VEDLE VÁS.

V továrně docházelo k úrazům a jednou došlo dokonce i k úmrtí, když dělníka zavalil náklad dřeva. To bylo v době, než se Arthur stal ředitelem. A za války přišel jeden dělník o ruku, vlastně část paže. Tehdy byl Arthur v Torontu. Což znamená, že u žádného neštěstí nebyl osobně přítomen – alespoň ne u žádného vážného. Přesto si neustále uvědomoval, že by se něco mohlo stát.

Možná si teď už nebyl tak jistý, že se mu budou neštěstí vyhýbat, jako v době předtím, než mu zemřela žena. To bylo v roce 1919, při poslední velké vlně španělské chřipky, kdy se už všichni přestali bát. Dokonce ani ona neměla strach. Od té doby uplynulo skoro pět let, ale Arthur měl pořád pocit, jako by tehdy skončilo poslední bezstarostné období jeho života. Ostatním se vždycky jevil jako vážný a zodpovědný, a tak si nikdo nevšiml žádného rozdílu.

Když se mu někdy v noci o tom neštěstí zdálo, vždycky v duchu slyšel to narůstající ticho, kdy se všechno zastavilo. Všechny

stroje v továrně přestaly vydávat obvyklý hluk, všichni dělníci zmlkli, a když vyhlédl z kanceláře, pochopil, že došlo k něčemu osudovému. Nedokázal by určit žádnou konkrétní věc, podle které to poznal. Celý ten prostor, prach na továrním dvoře, vše mu říkalo, že ta chvíle přišla právě teď.

Knihy ležely v autě na podlaze skoro týden. Vzpomněl si na ně, teprve když se ho dcera Bea zeptala: „Co tady dělají ty knihy?“

Přečetla nahlas názvy a jména autorů. *Sir John Franklin a hledání Severozápadního průjezdu* od G. B. Smithe. *Co je špatného na světě?*, G. K. Chesterton. *Bitva o Quebec*, Archibald Hendry. *Praxe a teorie bolševismu*, lord Bertrand Russell.

„Bol-še-vi-smu,“ slabikovala a Arthur jí řekl, jak se to správně vyslovuje. Pak se zeptala, co to je, a on řekl: „To mají v Rusku a já sám tomu moc nerozumím. Ale podle toho, co se o tom povídá, je to hanba.“

Bee bylo tehdy třináct a slyšela o ruském baletu a o derviších. Léta si pak myslela, že bolševismus je nějaký dáblský a snad i necudný tanec. Aspoň tak to později v dospělosti vyprávěla.

Nedodala, že ty knihy patřily muži, kterému se stal v továrně ten úraz. To by historku pokazilo. Anebo na to opravdu zapomněla.

Knihovnice to nechápala. V knihách byly založené výpůjční lístky, což znamenalo, že neprošly jejíma rukama, že si je prostě vzal z polic a odnesl.

„Tu od Bertranda Russella hledám už dlouho.“

Arthur nebyl zvyklý poslouchat nějaké výtky, ale ohradil se jen mírně: „Vracím je za někoho jiného. Ten člověk měl smrtelný úraz. V továrně.“

Knihovnice otevřela knihu o Franklinově výpravě. Zadívala se na obrázek lodi uvězněné v ledu.

„Požádala mě o to jeho žena,“ dodal.

Brala knihy jednu po druhé a vytřepávala je, jako by čekala, že z nich něco vypadne. Prolistovala stránky. Spodní část obličej se jí ošklivě zkrivila, jako by se zevnitř kousala do tváří.

„Zřejmě je prostě vzal a odnesl si je domů,“ řekl Arthur.

„Cože?“ zeptala se po chvíli. „Promiňte. Co jste říkal?“

To bude tou nehodou, usoudil. Pomyšlení, že člověk, který umřel tak hrozně, byl tím posledním, kdo ty knihy otevřel a listoval v nich. Představa, že v nich po sobě zanechal kousek svého života, útržek papíru nebo čistítko na dýmku jako záložku, možná pár snítek tabáku. Proto je tak vyvedená z míry.

„Na tom nesejde,“ řekl. „Prostě jsem je přišel vrátit.“

Odstoupil od jejího stolku, ale z knihovny hned neodešel. Léta už tady nebyl. Mezi dvěma předními okny visel na svém trvalém místě portrét jeho otce.

A. V. Doud, zakladatel Doudovy továrny na harmonia a patron této knihovny. Zastánce pokroku, kultury a vzdělanosti. Upřímný přítel města Carstairs a místního dělnictva.

Pracovní stolek knihovnice se nacházel v klenuté chodbičce mezi přední a zadní místností knihovny. Na policích v zadní místnosti stály seřazené svazky, v uličkách mezi regály visely ze stropu lampy se zeleným stínítkem a vypínačem na dlouhé šňůrce. Arthur si vzpomněl, jak před lety na schůzi na radnici projednávali koupi šedesátivattových žárovek místo čtyřicetivattových. Žádala o ně tehdejší knihovnice a rada jí vyhověla.

V přední místnosti byly na dřevěných policích vystavené noviny a časopisy, stálo tu několik masivních kulatých stolů s židlemi, kde se mohli návštěvníci posadit a číst si, za sklem byly vidět hřbety tlustých tmavých svazků. Pravděpodobně slovníků, atlasů a encyklopedií. Na hlavní ulici vedla dvě příjemná vysoká okna s podobiznou Arthurova otce uprostřed. Ostatní obrazy visely moc vysoko a byly příliš nezřetelné a plné postav,

které se při pohledu zdola nedaly rozeznat. (Když později trávil v knihovně dlouhé hodiny a povídal si o nich s knihovnicí, ukázalo se, že na jednom je zachycena scéna z bitvy na Floddenském poli se skotským králem řítícím se z kopce do mračna dýmu a kouře, na druhém pak pohřeb „římského krále“ Napoleona II. a na dalším spor Oberona s Titanií ze *Snu noci svatojánské*.)

Posadil se k jednomu ze stolů v čítárně, odkud měl výhled z okna. Vzal si z police staré číslo časopisu *National Geographic*. Ke knihovnici seděl otočen zády. Připadalo mu to ohleduplné, protože působila trochu rozrušeně. Do knihovny přicházeli lidé a bylo slyšet, jak s nimi hovoří. Její hlas už zněl docela normálně. Říkal si, že by měl jít, ale nešel.

Líbilo se mu vysoké holé okno propouštějící dovnitř světlo jarního podvečera, líbil se mu důstojný pořádek v prostorách knihovny. S příjemným údivem přemítal o tom, kolik sem chodí dospělých, kteří pravidelně čtou. Týden po týdnu, knihu za knihou, celý život. Sám si také občas nějakou přečetl, když mu ji někdo doporučil, a většinou byl spokojen, a četl i časopisy, aby věděl, co je ve světě nového, ale samotného ho nikdy nenapadlo se po nějaké knize pídít, dokud se mu nedostala do ruky víceméně náhodou.

Chvillemi zůstal v knihovně s knihovnicí sám.

Během jedné takové situace přistoupila skoro až k jeho stolku, aby vrátila na příslušnou polici několik časopisů. Když je tam srovnala, oslovila ho s potlačovanou naléhavostí.

„Jak v novinách psali o tom neštěstí – ten popis byl víceméně přesný?“

Odpověděl, že možná až příliš.

„Proč? Proč to říkáte?“

Poznamenal cosi o neukojitelné zvědavosti, s níž se veřejnost zajímá o drastické detaily. Je správné, že to noviny podporují?

„No, já myslím, že je to přirozené,“ řekla. „Myslím, že lidé chtějí znát to nejhorší. A chtějí si to živě představit. Já také. Ve strojích se vůbec nevyznám, a tak si jen těžko dovedu představit,

co se vlastně stalo. I po přečtení toho článku v novinách. Provedl ten stroj něco nečekaného?“

„Ne,“ odpověděl. „Neskočil po něm a nepohltil ho jako nějaká šelma. Ten muž prostě udělal něco špatně, nebo přinejmenším nebyl dost opatrný. A pak už mu nebylo pomoci.“

Nic neřekla, ale neodešla.

„Člověk musí být pořád ve střehu,“ pokračoval. „Ani na okamžik nepolevit v pozornosti. Stroj je výtečný sluha, ale velmi hloupý pán.“

Napadlo ho, jestli to někde četl, nebo to vymyslel sám.

„Copak neexistuje způsob, jak dělníky před něčím takovým chránit?“ zeptala se. „Ale to vy sám asi víte nejlíp.“

Pak se vzdálila. Do knihovny vešel nějaký čtenář.

Nedlouho po neštěstí v továrně přišla vlna horkého počasí. Prodlužující se večery a příjemně teplé dny většinu lidí zaskočily, jako by zima ve zdejších kraji takhle nekončila skoro každý rok. Povodní rozlité vody se jako kouzlem vrátily do bažin, z narudlých ratolestí vyrašily lístky a do města zavanula zemitá svěžest a mísila se s vůní šeríků.

Místo aby za takových podvečerů Arthur trávil čas venku, myslel na knihovnu a často tam nakonec zašel a posadil se na místo, které si vybral při své první návštěvě. Seděl tam půl hodiny, hodinu. Prolistoval *Illustrated London News*, *National Geographic*, *Saturday Night* nebo *Collier's*. Všechny zmíněné časopisy mu chodily i domů a klidně mohl sedět tam, ve své pracovně s výhledem na živé ploty a trávníky, které starý Agnew udržoval ve snesitelném stavu, a na květinové záhony, kde teď rozkvétaly řady tulipánů všech možných barev a tvarů. Zdálo se však, že mu je milejší pohled na hlavní třídu, kde občas projela pěkná nová fordka nebo chrchlavá starší rachotina se za-prášenou plátěnou střechou. Raději se díval na průčelí pošty, kde věžní hodiny ukazovaly do čtyř světových stran čtyři různé časy – a jak lidé s oblibou poznamenávali, všechny špatně. Prohlížel si kolemjdoucí i ty, kteří jen tak postávali na chodníku.

Žízňivce, kteří se pokoušeli oživit fontánku s pitnou vodou, ačkoli bývala v provozu až od prvního července.

Nechodil do knihovny proto, že by potřeboval být mezi lidmi. Nechodil si tam popovídat, i když samozřejmě lidi, které znal jménem, a těch byla většina, pozdravil. Zpravidla prohodil i pár slov s knihovnicí, většinou jen „Dobrý večer“, když přišel, a „Dobrou noc“ na odchodu. Po nikom nic nechtěl. Nikomu nevadil, připadal si normálně a hlavně přirozeně. Měl pocit, že když sedí a přemýšlí u knihy tady, a ne doma, jako by lidem něco poskytoval. Mohli se na to spolehnout.

Líbil se mu výraz *služba veřejnosti*. Jeho otec, který tu na něj shlížel zamlženými modrými očima v dětsky růžových tvářích nad stařecky vzdorovitými ústy, si o sobě nikdy nic takového nemyslel. Pokládal se spíš za veřejnou osobnost a za mecenáše. Choval se a rozhodoval podle okamžité nálady a nikdo proti tomu neprotestoval. Když zrovna nešly obchody, procházel továrnou a říkal dělníkům: „Jděte domů. Seberte se a jděte. A zůstaňte doma, dokud pro vás zase nebudu mít práci.“ A oni poslechli. Pracovali na zahrádce, chodili střílet králíky a nutné věci si kupovali na dluh. Byli smíření s tím, že to jinak nejde. Dodnes na to vzpomínali a žertem napodobovali jeho příkazy. *Seberte se a jděte!* Vzhlíželi k němu jako k hrdinovi, jímž nikdy nemohl být, dnes by si však stejné zacházení nenechali líbit. Za války si zvykli na lepší mzdy a věděli, že o pracovní síly je nouze. Nemysleli na to, že vojáci vracející se z války budou také chtít pracovat, netrápilo je, jak moc obchodování s tímto druhem zboží závisí na štěstí a náhodě, které se mohou rok od roku nebo i rychleji dramaticky měnit. Neměli rádi změny – nelíbilo se jim, že mají místo harmonií vyrábět pianoly, jimž Arthur přisuzoval větší budoucnost. Arthur nicméně trval na svém, přestože své názory prosazoval zcela opačně než otec. Napřed všechno důkladně promysli, a pak to promysli ještě jednou. Drž se pokud možno v pozadí. Zachovej důstojnost. A snaž se jednat spravedlivě.

Počítali s tím, že se o ně postará. Celé město na to bylo zvyklé. Spoléhalo na to, že pro ně vždycky bude práce, jako že ráno vyjde slunce. A že dostanou v továrně přidáno, kdykoli stoupne cena vody, která dřív bývala zadarmo. Za udržování cest vedoucích k továrně teď také odpovídalo vedení továrny a ne město. Metodistická církev požadovala významný příspěvek na stavbu nové budovy nedělní školy. Místní hokejové mužstvo potřebovalo nové dresy. V parku válečných hrdinů se stavěla nová kamenná brána. A každý rok šel nejnadanější žák posledního ročníku střední školy za peníze Doudových na univerzitu.

Proste, a bude vám dáno.

Ani doma se od něj nečekalo málo. Bea po něm chtěla, aby ji přihlásil na soukromou školu, paní Feareová měla do kuchyně vyhlédnutý nový mixér a taky by ráda novou pračku. Letos by se mělo znovu natřít dřevěné obložení domu a na všechny ty ozdůbky jako ze svatebního dortu se vždycky spotřebovaly litry barvy. A aby toho nebylo málo, Arthur si objednal nový sedan značky Chrysler.

Což bylo nutné – musel jezdit novým autem. Musel jezdit novým autem, Bea musela jít do soukromé školy, paní Feareová musela mít v kuchyni to nejmodernější vybavení a dům musel zářit jako čerstvý sníh. Jinak by rodina přišla o vážnost, o důvěru, lidé by si začali myslet, že to s nimi jde z kopce. Nakonec se to dalo zvládnout, s trochou štěstí se to všechno dalo zvládnout.

Celá léta po otcově smrti si připadal jako podvodník. Ne pořádkem, ale čas od času ho takový pocit přepadl. Teď konečně byl ten pocit pryč. Konečně tu mohl sedět a cítit, že se ho jednou provždy zbavil.

Když došlo k tomu neštěstí, byl v kanceláři a jednal s dodavatelem dýh. Uvědomil si, že se změnila hladina hluku z dílny, ale zvuky spíš sílily, než slábly. Nijak ho to neznepokojovalo – jen trochu rušilo. Protože se incident přihodil na pile, zaměstnanci v kancelářích nebo v dílnách ve dvoře se o něm nedozvěděli

okamžitě a několik minut pokračovali v práci. Arthur, sklánějící se nad vzorky dých na stole, byl dost možná jedním z posledních, kdo pochopil, že se něco stalo. Položil dodavateli jakýsi dotaz, ale ten neodpověděl. Arthur se na něj podíval a viděl, jak tam stojí s otevřenou pusou, v obličejí zděšení, obchodnická sebestojnost ta tam.

Pak uslyšel, jak ho volají. „Pane Doude!“, což bylo obvyklé, ale i „Arthure, Arthure!“ – to starší dělníci, kteří ho znali už jako chlapce. Zaslechl také „pila“ a „hlava“ a „Kristepane! Ježíšikriste!“

Mohl si přát, aby se zvuky a dění v okolí stáhly a znovu zavládlo hrůzné, ale uklidňující ticho, aby mu uvolnily prostor. Jenže nic takového se nestalo. Křik, dotazy, vzrušené pobíhání – to vše ho posunovalo k pile. Jeden dělník omdlel, a nebýt toho, že pouhou chvilku předtím vypnuli stroje, upadl by i on přímo na pilový kotouč. Právě jeho ležící, ale nezraněné tělo si Arthur na okamžik spletl s tělem skutečné oběti. Ne, ne, postrkovali ho dál. K rudým pilinám na zemi. K jasně rudé mokré kaluži. Na srovnaných prknech zářily veselé cákance, stejně jako na zubatém ostří. Na pilinách ležela hromada pracovních šatů nasáklých krví a Arthur si vzápětí uvědomil, že je to lidské tělo, trup s končetinami. V záplavě krve nebyl jeho tvar na první pohled zřetelný – vypadalo neforemně, jako rozteklý pudink.

Okamžitě ho napadlo, že by ho měl přikrýt. Svlékl si sako a udělal to. Musel přistoupit blíž, pod botami mu vlhce začvachtalo. Důvod, proč to neudělal někdo z ostatních, byl prostý: nikdo jiný na sobě neměl sako.

„Poslal sakra někdo pro doktora?“ křičel kdosi. „Doktor!“ opakoval dělník stojící kousek od Arthura. „Žádnej doktor mu hlavu zpátky nepřišije. Nebo snad jo?“

Arthur přesto přikázal, aby pro doktora došli; soudil, že je to zapotřebí. Žádná smrt se bez něj neobejde. Tím se daly věci do pohybu. Doktor, pohřební služba, rakev, květiny, kněz. Tím musí začít, musí je nějak zaměstnat. Vynést piliny, vyčistit pilu. Poslat chlapy, co byli poblíž, ať se jdou umýt. Odnést omdlelého

do kantýny. Je v pořádku? Prikázat děvčeti z kanceláře, ať pro všechny uvaří čaj.

I když by spíš potřebovali brandy nebo whisky. V továrně však platil zákaz pití.

Něco ale pořád chybělo. Kde je? Tady, říkali. Támhle. Kousek za sebou slyšel někoho zvracet. Dobrá. Musí ji sebrat nebo někomu poručit, aby ji sebral. Zvuky zvracení ho zachránily, dodaly mu jistotu, pocit téměř lehkomyšlné rozhodnosti a klidu. Zvedl ji. Držel ji opatrně a přitom pevně, jako by nesl neformnou, ale drahocennou nádobu. Obličej přitisknutý k hrudi, aby nebyl vidět, jako by ho chránil. Krev mu prosakovala košili a látka se mu lepila na kůži. Byla teplá. Připadal si, jako by sám byl raněný. Uvědomoval si, že se na něj všichni dívají, vnímal sám sebe a co dělá, jako to musí vnímat herec nebo kněz. Co s ní teď má udělat, když ji takhle drží v náruči? I na to přišla odpověď. Odložit ji, vrátit tam, kam patří, samozřejmě ne přesně, jako když se sešívá šev. Aspoň přibližně na místo, nadzvednout sako a urovnat vše do správné polohy.

Teď už se nemohl zeptat, jak se ten muž jmenoval. Bude to muset zjistit jinak. Po tom, jak důvěrně mu zde posloužil, by byla taková neznalost urážlivá.

Pak si ale uvědomil, že to ví – najednou si vzpomněl. Zakrýval cípem saka růžek jeho ucha, které po dopadu zůstalo ležet nahoře a leželo tak i teď, takže vypadalo čisté a neporušené, a v té chvíli si to jméno vybavil. Je to syn toho podivína, co mu chodí pečovat o zahradu a nedá se na něj moc spolehnout. Mladý po návratu z války znovu nastoupil v továrně. Byl ženatý? Asi ano. Bude muset navštívit vdovu. Co nejdřív. Ale napřed se převlékne.

Knihovnice často nosila tmavočervenou halenku. K tomu podobně rudou rtěnku a účes s rovně zastříženými vlasy. Nebyla už nejmladší, ale stále vypadala přitažlivě. Pamatoval si, že když ji před lety přijímali, působila velmi rezervovaně a střízlivě.

Tehdy neměla vlasy krátké, ale staromódně obtočené kolem hlavy. Barvu měly stále stejnou – příjemný teplý odstín dubového listí na podzim. Marně se snažil rozpomenout, jaký má plat. Určitě ne vysoký. Přesto s ním vystačí a je znát, že na sebe dbá. Kde vlastně bydlí? Možná v některém z obecních bytů – tam, co bydlí místní učitelky? Ne, tam ne. Bydlí v Obchodním hotelu.

A pak si vzpomněl ještě na něco. Nebyla to žádná konkrétní historka. Nedalo se s určitostí říct, že by si něčím vysloužila špatnou pověst. Ale neměla ji ani zcela neposkvřenou. Proslychalo se, že se někdy nechá pozvat od obchodních cestujících na skleničku. Možná mezi nimi má nějakého přítele. Nebo dva.

Každopádně je dost stará, aby si mohla dělat, co chce. Nebylo to totéž, jako kdyby byla učitelkou – ty mají za úkol jít žákům příkladem. Aspoň dokud dělá svou práci dobře, a o tom nebylo sporu. Má svůj vlastní život, jako všichni ostatní. Není snad lepší mít pohlednou knihovnici než nějakou starou škatuli, jako byla Mary Tamblynová? Může tam náhodou zajít nějaký cizinec, a lidé vždycky posuzují město podle toho, co kde vidí, takže potřebujeme někoho sympatického, kdo se umí chovat příjemně a mile.

Tak dost. Tvrdí snad někdo něco jiného? Uvědomil si, že ji v duchu hájí, jako kdyby ji někdo chtěl z knihovny vyhodit, a přitom nic takového zjevně nehrozilo.

A co ty její otázky ten první večer, jak se ptala na ty stroje? Co tím sledovala? Chtěla mu nějak naznačit, že je to jeho vina?

Bavili se o obrazech a osvětlení, a dokonce jí vyprávěl i o tom, jak otec osobně poslal dělníky, aby vyrobili pro knihovnu regály, ale nikdy se ani slovem nezmínil o muži, který si z knihovny bez jejího vědomí tajně odnášel knihy. Zřejmě po jedné. Pod kabátem? A stejně je nejspíš nosil zpátky. Určitě je nosil zpátky, protože jinak by jich musel mít plný dům, a to by mu manželka nestrpěla. Vlastně je nekradl, nebo jen dočasně. Nevinné počínání, i když podivné. Dala by se tu vysledovat nějaká souvislost? Mezi

přesvědčením, že si může dovolit dělat věci jinak než ostatní, a sebejistotou, že mu projde i neopatrný pohyb a pila ho nechytne za rukáv a neuřízne mu hlavu?

Možná ano, možná tu nějaká souvislost je. V obecném přístupu.

„Ten muž – víte který – jak měl ten úraz –,“ oslovil jednou knihovnici. „Jak si odnášel knihy bez vypůjčení. Proč myslíte, že to dělal?“

„Lidi dělají různé věci,“ odpověděla. „Vytrhávají z knih stránky. Kvůli něčemu, co se jim nelíbí, nebo jsou prostě takoví. Nevím, proč to dělají. Ale dělají to.“

„On také trhal stránky? Musela jste mu to někdy vytknout? Možná jste mu naháněla strach!“

Chtěl ji trochu poškádlit a myslel to tak, že jí se přece nikdo nemusí bát, ale ona to tak nepochopila.

„Jak bych mohla, když jsem s ním nikdy nemluvila?“ namítla. „Nikdy jsem ho neviděla. Vůbec nevím, kdo to byl.“

Vzdálila se od jeho stolku a tím byl rozhovor u konce. Takže škádlení nemá ráda. Patří snad k těm nešťastným povahám, které mají v duši plno zahojených jizev, jež jsou vidět jen hodně zblízka? Trápí ji nějaká stará bolest, nějaké staré tajemství? Možná přišla ve válce o milého.

Jednoho sobotního večera v létě se k tématu vrátila. Sám by o tom nikdy nezačal.

„Vzpomínáte si, jak jsme jednou mluvili o tom dělníkovi, co se mu stal ten úraz?“

Přisvědčil.

„Chci vás o něco požádat a možná vám to bude připadat zvláštní.“

Přikývl.

„A taky bych chtěla, abyste – aby to zůstalo jen mezi námi.“

„Ovšem,“ ujistil ji.

„Jak vypadal?“

Jak vypadal? Její dotaz ho zaskočil. Nechápal, proč z toho dělá takovou vědu a tajemství – přece není nic divného na tom, že ji zajímá, jak vypadal člověk, který si z knihovny bez jejího vědomí odnášel knihy –, a protože jí nemohl vyhovět, jen zavrtěl hlavou. Marně se snažil vybavit si aspoň přibližnou podobu Jacka Agnewa.

„Byl vysoký,“ řekl. „Myslím, že byl spíš vyšší. Víc nevím. Asi nejsem ten pravý, koho byste se měla zeptat. Nedělá mi problém někoho poznat, ale nedokážu ho popsat, i když ho třeba vídám denně.“

„Já jsem ale myslela, že to vy jste – slyšela jsem, že vy jste –,“ zaváhala. „Že jste ho zvedl. Jeho hlavu.“

Arthur se nadechl. „Přece jsem ji tam nemohl nechat jen tak ležet,“ řekl strnule. Zklamal se v ní, bylo mu to trapné a vlastně se za ni styděl. Přesto se pokusil promluvit klidně, potlačit výčitku v hlase.

„Nedokázal bych vám říct, ani jakou měl barvu vlasů. Všechno bylo plné – už se nedalo skoro nic rozeznat.“

Chvilí mlčela a on se na ni nepodíval. Konečně promluvila: „Určitě si myslíte, že jsem jedna z těch – těch lidí, co je takovéhle věci fascinují.“

Arthur něco nesouhlasně zamručel, ale v duchu jí pochopitelně dával za pravdu.

„Neměla jsem se vás na to ptát,“ prohlásila. „Neměla jsem o tom vůbec mluvit. Nikdy vám nebudu moci vysvětlit, proč jsem to udělala. Jenom bych vás chtěla poprosit, jestli je to možné, abyste si o mně nikdy nemyslel, že jsem taková.“

Zaujalo ho to slovo „nikdy“. Nikdy mu to nebude moci vysvětlit. Nikdy si o ní nemá myslet, že je taková. Navzdory rozčarování se soustředil na tento náznak, že by spolu mohli i nadále hovořit, a možná dokonce nespolehat jen na náhodu. Vnímál z jejího hlasu jakési zahanbení, ale i zvláštní jistotu. Nepochybně v tom bylo něco sexuálního.

Anebo si to jen namlouval, protože se to odehrálo zrovna dnes? Byla sobota a tuto sobotu v měsíci chodíval do Walley. Chystal se tam i tento večer a v knihovně se zastavil jen cestou, vlastně se tu ani nechtěl tak dlouho zdržet. Dnes byla sobota, kdy chodíval navštěvovat ženu jménem Jane MacFarlaneová. Nežila se svým manželem, ale nehodlala se s ním rozvést. Neměla děti a živila se jako švadlena. Arthur se s ní seznámil, když si ji kdysi pozvala domů jeho žena, aby jí ušila šaty. K ničemu tehdy mezi nimi nedošlo a ani jeden z nich na nic takového nepomýšlel. V určitých ohledech se Jane MacFarlaneová podobala knihovnici – byla docela hezká, i když ne úplně mladá, byla sebevědomá a elegantní a zdatná v práci. V jiných ohledech si tak podobné nebyly. Nedovedl si představit, že by se Jane před nějakým mužem zmínila o nějakém tajemství a pak řekla, že mu ho nikdy neodhalí. Jane byla žena, která muži poskytovala klid a mír. Rozhovor, jenž s ní jaksi podpovrchově vedl – pocitový, střídavý, laskavý – se velmi podobal vztahu, jaký měl ke své manželce.

Knihovnice přistoupila k vypínači u dveří a zhasla hlavní světlo. Pak zamkla. Zmizela mezi regály a postupně, beze spěchu zhasínala i ostatní světla. Hodiny na radnici odbíjely devět. Spoléhal na to, že jdou přesně. Jeho vlastní hodinky ukazovaly za tři minuty celou.

Byl čas se zvednout a odejít, vydat se do Walley.

Když všude zhasla, přišla k jeho stolku a posadila se vedle něj.

Obrátil se k ní: „Nikdy bych si o vás nemyslel nic špatného, kvůli čemu byste se musela trápit.“

Překvapilo ho, jaká je v místnosti tma. Venku vrcholilo léto, avšak do knihovny jako by vnikla těžká bouřková mračna. Když naposledy vyhlédl na ulici, bylo tam ještě světla dost: lidé z venkova si vyřizovali nákupy, u fontánky po sobě kluci stříkali vodu, děvčata v lehkých letních šatech z laciné květované látky korzovala před zraky mladíků postávajících na obvyklých místech – na schodech poštovního úřadu, před obchodem